

UAB Profarma a UAB Bona Diagnosis proti Litvě, rozsudek ze dne 7. 1. 2025 - K legitimitě zásahu do pokojného užívání majetku při korekci pochybení v zadávacím řízení

Stěžovatel: UAB Profarma a UAB Bona Diagnosis

Žalovaný stát: Litva

Číslo stížnosti: 46264/22 a 50184/22

Datum: 07.01.2025

Článek Úmluvy: čl. 1 Protokolu č. 1

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: majetek, ochrana majetku, veřejný zájem, vlastnictví

Český právní řád: čl. 11 Listiny základních práv a svobod
§ 2999 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
§ 580 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
§ 6 odst. 1 zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek
§ 6 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
§ 63 odst. 5 zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek

Významnost: 1

VÝBĚR ROZHODNUTÍ EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA PRO JUSTIČNÍ PRAXI Č. 1/2026

UAB Profarma a UAB Bona Diagnosis proti Litvě, rozsudek ze dne 7. 1. 2025

Autorský komentář

Období koronavirové pandemie s sebou přineslo řadu výzev nejen v oblasti ochrany veřejného zdraví, ale také v oblasti právní regulace. Vnitrostátní orgány totiž čelily bezprecedentnímu tlaku, aby v podmínkách globálního nedostatku a časové tísni zajistily pro své občany dostatek zdravotnického materiálu. Veřejné zakázky se přitom staly jedním z primárních nástrojů realizace tohoto cíle. V těchto podmínkách však vznikalo zvýšené riziko, že na straně zadavatelů bude docházet k pochybením ve vedení zadávacích řízení, zatímco jejich účastníci budou usilovat o zisk nepřiměřeně převyšující obvyklou tržní hodnotu dodávaného zboží. Právě konflikt mezi požadavkem transparentního a racionálního využívání veřejných prostředků a ochranou majetkových práv dodavatelů představoval základní rámec nadepsané věci, v níž se Soud vůbec poprvé explicitně

zabýval otázkou občanskoprávní odpovědnosti účastníků zadávacího řízení a formuloval důležitá vodítka pro aplikaci čl. 1 Protokolu č. 1 Úmluvy.

Soud především potvrdil, že státy disponují širokým prostorem pro uvážení při regulaci veřejných zakázek i při určování následků porušení povinností jejich účastníky. Tento prostor však musí být vykonáván v souladu s požadavkem proporcionality a legitimním cílem ochrany veřejných prostředků. Právě proporcionalita zásahu do majetkových práv byla v posuzované věci ústředním bodem, když litevské soudy prohlásily smlouvy na veřejné zakázky za neplatné a uložily dodavatelům povinnost vrátit částku odpovídající rozdílu mezi tržní hodnotou dodaných rychlotestů a zaplacenou cenou.

Za zásadní přitom Soud označil skutečnost, že dodavatelé jednali ve zlé víře, když vědomě uvedli zadavatele v omyl ohledně podstatných skutečností a usilovali o dosažení nepřiměřeného zisku v době krize veřejného zdraví. Takové jednání významně oslabuje legitimitu jejich očekávání na poskytnutí ochrany ve smyslu čl. 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě. Soud tak odmítl představu, že pochybení zadavatele automaticky vylučuje odpovědnost dodavatelů. Naopak vymezil princip sdílené odpovědnosti, podle něhož pochybení jedné strany nemůže automaticky legitimizovat zisk druhé strany, pokud byl získán v rozporu s principy poctivosti a požadavkem na jednání v souladu s dobrými mravy.

Tento rozsudek tak představuje významné interpretační vodítko pro budoucí případy, které budou kombinovat veřejnoprávní prvky zadávacího řízení s majetkoprávní odpovědností soukromoprávních subjektů.

(Mgr. Patrik Provozník, Ph.D., a JUDr. Pavel Simon)

SKUTKOVÝ STAV

V březnu 2020, v době nouzového stavu vyhlášeného v důsledku pandemie COVID-19, uzavřely litevské státní orgány na základě jednacího řízení bez uveřejnění smlouvu s první stěžovatelkou na dodávku rychlotestů za cenu 6 050 000 EUR. Téhož dne uzavřela první stěžovatelka kupní smlouvu s druhou stěžovatelkou, která se zavázala dodat požadované testy za cenu 5 904 800 EUR. Do zajištění dodávky byly následně zapojeny další subjekty v postavení subdodavatelů, přičemž samotné testy byly nakonec pořízeny za cenu 1 135 360 EUR.

V prosinci téhož roku podalo státní zastupitelství občanskoprávní žalobu ve veřejném zájmu proti Národní laboratoři pro dohled nad veřejným zdravím (dále jen „NVSPL“), oběma stěžovatelkám a jednomu dalšímu subjektu, jejímž předmětem byl návrh na prohlášení neplatnosti všech tří dotčených smluv. Žaloba vycházela z tvrzení, že došlo k účelovému obejití pravidel veřejného zadávání, kdy zadavatel nerealizoval žádné objektivní posouzení alternativních nabídek, nýbrž bez dalšího naplnil předem zadaný pokyn Ministerstva zdravotnictví. Tímto postupem měla být porušena zejména zásada transparentnosti a racionálního využívání veřejných prostředků. Vnitrostátní soudy přitom dospěly k závěru, že obě stěžovatelky jednaly vědomě a cíleně v rozporu s principy poctivosti a dobré víry. První stěžovatelka měla ve své nabídce uvést nepravdivé údaje o původu testů, nabídnout cenu významně převyšující běžnou tržní hodnotu a ve spolupráci s druhou stěžovatelkou usilovat o získání nepřiměřeného zisku na úkor veřejných prostředků v době mimořádné krizové situace. Všechny dotčené smlouvy byly proto prohlášeny za neplatné a s ohledem na nemožnost naturální restituce bylo stěžovatelkám uloženo vrátit státu částku odpovídající rozdílu mezi zaplacenou cenou a skutečnou hodnotou dodaných testů, konkrétně částku 4 142 600 EUR spolu s úrokem z prodlení.

V řízení před Soudem stěžovatelky namítaly, že rozhodnutí vnitrostátních soudů, jimiž jim byla

uložena povinnost vrátit část finančních prostředků získaných v rámci veřejné zakázky, představovala zásah do jejich práva na pokojné užívání majetku zaručeného čl. 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě.

PRÁVNÍ POSOUZENÍ

II. TVRZENÉ PORUŠENÍ ČL. 1 PROTOKOLU Č. 1 K ÚMLUVĚ

170. Stěžovatelky namítaly, že rozhodnutí přijatá v civilním řízení, jimiž jim bylo uloženo vrátit část peněžních prostředků, které získaly na základě veřejného zadávacího řízení, porušila jejich vlastnická práva. Odvolávaly se přitom na čl. 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě ...

(...)

B. K VĚCI SAMÉ

(...)

2. Posouzení Soudu

(a) Existence zásahu a použitelné pravidlo

197. Žalovaná vláda uznala, že uložení povinnosti stěžovatelkám vrátit část peněžních prostředků, které získaly na základě dotčených smluv, představovalo zásah do jejich práva na pokojné užívání majetku ... Soud nevidí žádný důvod k přijetí odlišného závěru.

198. Soud má za to, že projednávanou věc je třeba posuzovat ve světle obecné zásady zakotvené v prvním pravidle čl. 1 Protokolu č. 1, které vyjadřuje zásadu pokojného užívání majetku (viz, *mutatis mutandis*, rozsudek ze dne 24. 11. 2020, Kurban proti Turecku, č. 75414/10, body 74 a 75; a tam citovaná judikatura).

(b) Zda byl zásah v souladu se zákonem

(i) Pokud jde o zrušení obou smluv

199. Odvolací soud rozhodl, že smlouva na veřejnou zakázku mezi NVSPL a první stěžovatelkou musí být prohlášena za neplatnou pro rozpor s kogentními normami a dobrými mravy ... a že kupní smlouva mezi oběma stěžovatelkami musí být prohlášena za neplatnou pro rozpor s dobrými mravy ...

200. Možnost zrušit smlouvy z důvodu jejich rozporu s kogentními normami nebo dobrými mravy je zakotvena včl. 1.80 a 1.81 občanského zákoníku ...

201. Zjištěním, že smlouva na veřejnou zakázku nebyla uzavřena v souladu s kogentními normami, dospěl jak vilniuský krajský soud, tak odvolací soud k závěru, že v průběhu dotčeného zadávacího řízení ... došlo k porušení zásad transparentnosti a racionálního využívání veřejných prostředků zakotvených v čl. 17 odst. 1 a 2 zákona o veřejných zakázkách a v čl. 9 zákona o správě, využívání a nakládání se státním a obecním majetkem ... Článek 105 odst. 1 bod 4 zákona o veřejných zakázkách stanoví, že smlouva na veřejnou zakázku uzavřená v závažném rozporu s podstatnými ustanoveními tohoto zákona musí být prohlášena za neplatnou ..., a podle judikatury Nejvyššího soudu jakékoli porušení zásad veřejného zadávání představuje porušení kogentních norem ...

202. Pokud jde o rozpor obou smluv s dobrými mravy, odvolací soud dospěl k závěru, že NVSPL i obě

stěžovatelky jednaly v zadávacím řízení ve zlé víře ... Občanský zákoník zakotvuje obecnou povinnost jednat při výkonu svých práv a plnění svých povinností v dobré víře, která je použitelná jak na předsmuvní, tak na smluvní vztahy ... Podle judikatury Nejvyššího soudu mají navíc úmysly smluvních stran a jejich dobrá víra zvláštní význam při posuzování, zda právní jednání odporovalo dobrým mravům ...

203. Zatímco stěžovatelky zpochybňovaly použitelnost výše uvedených ustanovení na projednávanou věc a nesouhlasily se závěrem vnitrostátních soudů, že jednaly ve zlé víře ... Soud má za to, že tyto námitky se netýkají kvality zákona, a proto je vhodnější se jimi zabývat v rámci posuzování přiměřenosti zásahu.

204. Soud je proto přesvědčen, že zrušení dotčených smluv pro rozpor s kogentními normami a/nebo dobrými mravy bylo v souladu se zákonem a že namítaný zásah byl proto z hlediska jeho posouzení ve smyslu čl. 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě zákonný.

(ii) Pokud jde o způsob provedení restituce

205. Podle čl. 1.80 odst. 2 občanského zákoníku si musí strany právního jednání, které bylo prohlášeno za neplatné, navzájem vrátit vše, co na jeho základě obdržely, nebo poskytnout peněžní náhradu v odpovídající hodnotě ... Pravidla pro uplatnění restituce byla dále rozpracována v judikatuře Nejvyššího soudu ...

206. V projednávané věci odvolací soud uzavřel, že naturální restituce není možná, protože většina rychlostů již byla použita a zbývající část nemohla být z různých důvodů prodávajícímu vrácena. Proto dospěl k závěru, že by stát měl mít možnost si testy ponechat, zatímco stěžovatelky by měly státu vrátit částku, která byla podle názoru odvolacího soudu přeplacena ...

207. Odvolací soud neodkázal na žádná ustanovení, která by takový způsob restituce umožňovala, a stěžovatelky namítaly, že takový postup neměl žádnou oporu ve vnitrostátním právu ... Soud nicméně bere na vědomí judikaturu Nejvyššího soudu, přijatou před napadenými rozhodnutími ve věci stěžovatelek, v níž dovodil, že pokud za konkrétních okolností nelze věci pořízené na základě smlouvy následně prohlášené za neplatnou vrátit dodavateli, měl by mít nárok na náhradu odpovídající tržní ceně těchto věcí v době jejich pořízení ...

208. Soud připomíná, že pojem „zákon“ ve smyslu čl. 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě zahrnuje jak zákonnou úpravu, tak judikaturu (viz rozsudek ze dne 19. 5. 2022, Bežanić a Baškarad proti Chorvatsku, č. 16140/15 a 13322/16, bod 62 a tam citovaná judikatura). Odmítá proto argument stěžovatelek, že uplatněný způsob restituce v jejich věci neměl žádnou oporu v zákoně ...

209. Dále připomíná, že aby byl naplněn požadavek předvídatelnosti, musí právní norma umožňovat občanům – případně s využitím odpovídajícího právního poradenství – předvídat v míře, která je za daných okolností přiměřená, důsledky, které může určité jednání vyvolat. Tyto důsledky nemusí být předvídatelné s absolutní jistotou: zkušenost ukazuje, že takový požadavek je neuskutečnitelný (viz rozsudek velkého senátu ze dne 7. 6. 2012, Centro Europa 7 S.r.l. a Di Stefano proti Itálii, č. 38433/09, bod 141).

210. Ve světle výše uvedeného Soud uznává, že způsob restituce zvolený odvolacím soudem měl právní základ, který byl za daných okolností dostatečně přístupný, přesný a předvídatelný. Dotčený zásah byl tedy v souladu se zákonem, jak to vyžaduje čl. 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě.

(c) Zda zásah sledoval legitimní cíl

211. Žalovaná vláda uvedla, že napadený zásah měl za cíl zabránit spikleneckým praktikám a

ochránit veřejné prostředky ... Stěžovatelky nezpochybňovaly, že se jedná o legitimní cíle ve veřejném zájmu, a Soud nevidí žádný důvod, proč by měl dospět k odlišnému závěru (viz Kurban proti Turecku, cit. výše, bod 78).

(d) Zda byl zásah přiměřený sledovanému cíli

212. Soud připomíná, že mezi státem použitými prostředky a sledovaným cílem musí existovat přiměřený vztah proporcionality. V každém případě tvrzeného porušení čl. 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě proto musí Soud ověřit, zda v důsledku jednání či opomenutí státu nebyla dotčená osoba nucena nést nepřiměřenou a nadměrnou zátěž (viz rozsudek velkého senátu ze dne 11. 12. 2018, Lekić proti Slovinsku, č. 36480/07, bod 110 a tam citovaná judikatura).

213. Projednávaná věc se týká sporu vzniklého v rámci zadávání veřejných zakázek. Soud konstatuje, že regulace postupů veřejného zadávání vyžaduje, aby smluvní státy učinily politická rozhodnutí směřující k zajištění toho, že tyto postupy budou prováděny řádným způsobem, který povede k výsledkům sloužícím veřejnému zájmu. Podle ustálené judikatury Soudu jsou vnitrostátní orgány, vzhledem ke své bezprostřední znalosti společnosti a jejích potřeb, zásadně lépe způsobilé než mezinárodní soudce posoudit, co je „ve veřejném zájmu“ (viz, mimo jiné, rozsudek velkého senátu ze dne 30. 6. 2005, Jahn a ostatní proti Německu, č. 46720/99, 72203/01 a 72552/01, bod 91). Z tohoto důvodu má být prostor pro uvážení, který je zákonodárci k dispozici při provádění sociálních a hospodářských politik, široký (tamtéž a tam citovaná judikatura).

214. Soud již dříve rozhodl, že prostor pro uvážení smluvních států je podstatně širší v otázkách týkajících se posuzování účastníků zadávacího řízení a politických rozhodnutí ohledně jejich povinného či fakultativního vyloučení (viz Kurban proti Turecku, cit. výše, bod 81). Má přitom za to, že tento prostor musí být považován za široký i v případech, jako je nyní projednávaný, které se týkají rozhodnutí smluvních států ohledně povinností ukládaných účastníkům zadávacích řízení a důsledků nesplnění těchto povinností.

215. Soud navíc několikrát rozhodl, že orgánům veřejné moci nesmí být bráněno v nápravě jejich pochybení, a to ani těch, která vyplývají z jejich vlastní nedbalosti, neboť opačný závěr by byl v rozporu s doktrínou zákazu bezdůvodného obohacení (viz, mimo jiné, rozsudek ze dne 15. 9. 2009, Moskal proti Polsku, č. 10373/05, bod 73; a rozsudek ze dne 5. 9. 2019, Agro Frigo OOD proti Bulharsku, č. 39814/12, bod 51). Přitom konstatoval, že stejný princip platí i pro zadavatele veřejných zakázek, kteří mohou být povinni přijmout opatření ve veřejném zájmu směřující k nápravě svých pochybení. Náprava těchto pochybení však nesmí vést k situaci, kdy je dotčená osoba nucena nést nepřiměřenou zátěž (viz Kurban proti Turecku, cit. výše, bod 82).

216. V projednávané věci vnitrostátní soudy konstatovaly, že zadávací řízení nebylo provedeno v souladu se zákonem: ačkoliv NVSPL měla vzhledem k mimořádným okolnostem vyvolaným pandemií COVID-19 právo provést zadávací řízení formou jednacího řízení bez uveřejnění, byla přesto povinna dodržet zásady transparentnosti a racionálního využívání veřejných prostředků. Vnitrostátní soudy však zjistily, že NVSPL neprovedla posouzení nabídek jednotlivých dodavatelů a že zakázka byla přidělena dodavateli vybranému Ministerstvem zdravotnictví ... Soud nemá žádný důvod zpochybňovat výklad a použití vnitrostátního práva ze strany vnitrostátních soudů (viz, mimo jiné, rozsudek velkého senátu ze dne 11. 1. 2007, Anheuser-Busch Inc. proti Portugalsku, č. 73049/01, bod 83). Má proto za prokázané, že zadávací řízení nebylo provedeno v souladu s příslušnými právními požadavky.

217. Nebylo sporu o tom, že odpovědnost za provedení zadávacího řízení a zajištění souladu s příslušnými právními požadavky a obecnými zásadami veřejného zadávání nesl zadavatel ...

218. Soud však současně konstatuje, že litevské občanské právo stanoví určité obecné povinnosti, které se vztahují i na dodavatele v rámci zadávání veřejných zakázek ... Má přitom za to, že ukládání takových povinností spadá do širokého prostoru pro uvážení, který je v této oblasti vnitrostátním orgánům přiznáván (viz bod 214 výše), přičemž stěžovatelky nepředložily žádné protiargumenty. Dále bere na vědomí, že podle vnitrostátního práva povinnosti a odpovědnost zadavatele za vedení zadávacího řízení ... nevylučují ani nenahrazují obecné normy a zásady upravující smluvní a předmluvní vztahy mezi dodavatelem a zadavatelem, jak jsou stanoveny v použitelném občanském právu ...

219. Krajský soud ve Vilniusu i odvolací soud shodně dospěly k závěru, že stěžovatelky jednaly ve zlém víře. Oba soudy zejména konstatovaly, že první stěžovatelka poskytla příslušným orgánům nepřesné informace o výrobci testů ... Odvolací soud dále zjistil, že první stěžovatelka nabídla cenu, která nebyla přiměřená a přesahovala tržní hodnotu těchto testů ..., a že obě stěžovatelky jednaly společně s cílem dosáhnout nepřiměřeně vysokého zisku v době nouzového stavu ...

220. První stěžovatelka uvedla, že v rozhodné době pro ni nebylo možné předem uvést přesný název výrobce testů; že zvažovala různé možnosti jejich získání; a že totožnost výrobce nebyla pro NVSPL podstatná ... Soud však nemá důvod přijmout odlišný přístup než odvolací soud, který konstatoval, že argumenty první stěžovatelky ohledně nemožnosti uvést přesného výrobce nebo přesný způsob získání testů prokazují, že označením sebe sama za výrobce poskytla příslušným orgánům nepřesné informace ... Odvolací soud navíc s odkazem na jiné nabídky obdržené Ministerstvem zdravotnictví a NVSPL uzavřel, že totožnost výrobce a země, v níž má výrobce sídlo, byly důležitým atributem testů, neboť měly vliv na jejich cenu ... Soud nemá důvod tento závěr zpochybňovat.

221. První stěžovatelka dále před Soudem tvrdila, že právní předpisy neukládají dodavatelům účastnícím se zadávacích řízení povinnost nabídnout „přiměřenou“ cenu ... a že cena, kterou nabídla, nebyla nepřiměřená ... Obě stěžovatelky rovněž zpochybnilly způsob, jakým odvolací soud stanovil tržní cenu testů ...

222. V této souvislosti Soud především připomíná, že není jeho úkolem zabývat se tvrzenými skutkovými či právními pochybeními vnitrostátních soudů, ledaže by tato pochybení zasahovala do práv a svobod chráněných Úmluvou (viz rozsudek velkého senátu ze dne 21. 1. 1999, García Ruiz proti Španělsku, č. 30544/96, bod 28). Není tedy jeho úlohou určovat, jaká byla tržní cena rychlotestů v rozhodné době, ani posuzovat, zda cena nabídnutá první stěžovatelkou byla nepřiměřená. Podle názoru Soudu závěry odvolacího soudu, které vycházely z nabídek obdobných testů jiných společností, včetně nabídky testů od stejného výrobce, a z posouzení trhu provedeného Ministerstvem obrany ..., nelze považovat za svévolné či zjevně nepřiměřené.

223. Soud bere na vědomí argument stěžovatelek, že povinnost racionálního využívání veřejných prostředků leží na orgánech veřejné moci a že na dodavatele, kteří jsou zpravidla soukromými ziskovými subjekty, nelze pohlížet jako na subjekty, které jednají ve zlém víře, pouze z důvodu ceny, kterou uvádějí ve svých nabídkách ... Z rozhodnutí odvolacího soudu však jasně vyplývá, že soud neshledal, že první stěžovatelka jednala ve zlém víře, pouze proto, že cena jejich testů byla vyšší než cena nabízená jinými společnostmi. Odvolací soud naopak posoudil nabídku první stěžovatelky ve světle všech relevantních okolností, a to: první stěžovatelka předložila nabídku s cenou poté, co již byla *de facto* vybrána jako dodavatel ...; neposkytla příslušným orgánům ani vnitrostátním soudům žádné informace, které by dokládaly jí navržené ceny, ačkoliv existovaly důvody se domnívat, že si byla vědoma možnosti pořídit testy od výrobce za výrazně nižší cenu ...; jiná společnost nabídla prodej testů stejného výrobce za několikanásobně nižší cenu ...; nic nenasvědčovalo tomu, že první stěžovatelka provedla ve své laboratoři kontrolu kvality testů, což by mohlo ospravedlnit vyšší cenu ...; a rozdíl mezi cenou nabídnutou první stěžovatelkou a cenou, za kterou byly testy pořízeny od výrobce, byl zjevný a podstatný ... Vzhledem k těmto okolnostem dospěl odvolací soud k závěru, že

první stěžovatelka se snažila využít mimořádné situace způsobené pandemií ...

224. V souladu s uvedeným Soud, navzdory tvrzením stěžovatelek ..., dospěl k závěru, že vnitrostátní soud nestanovil dodavatelům povinnost nabídnout „přiměřenou“ cenu a že nepřenesl povinnost racionálního využívání veřejných prostředků z orgánů veřejné moci na soukromé subjekty. Soud konstatuje, že odvolací soud důkladně posoudil všechny relevantní okolnosti, včetně celkového jednání stěžovatelek v mimořádné situaci vyvolané krizí veřejného zdraví, a dospěl k závěru, který tento Soud ve své roli nemá důvod zpochybňovat.

225. Soud se dále zabývá argumentem druhé stěžovatelky, že se nezúčastnila zadávacího řízení, a proto by neměla nést odpovědnost za případné nesrovnalosti v tomto řízení ... Soud bere v úvahu všechny okolnosti zjištěné vnitrostátními soudy ohledně druhé stěžovatelky ... a úzké vazby mezi oběma stěžovatelkami ..., které nebyly zpochybněny. Za daných okolností Soud, ačkoliv druhá stěžovatelka nebyla účastníkem dotčeného zadávacího řízení, nemá důvod zpochybňovat závěr odvolacího soudu, že obě stěžovatelky jednaly společně a ve vzájemné shodě. Důvody, které opodstatňovaly zrušení smlouvy na veřejnou zakázku, byly proto stejně relevantní i pro zrušení kupní smlouvy mezi stěžovatelkami, na jejímž základě první stěžovatelka převedla na druhou stěžovatelku většinu finančních prostředků získaných z uvedené smlouvy na veřejnou zakázku.

226. Proto, s přihlédnutím k důvodům předloženým vnitrostátními soudy a podáním účastníků řízení, a s ohledem na skutečnost, že má pouze omezenou pravomoc zabývat se tvrzenými skutkovými či právními pochybeními vnitrostátních soudů, nemá Soud důvod nahrazovat svým vlastním závěrem závěr vnitrostátních soudů (viz, *mutatis mutandis*, rozsudek ze dne 4. 3. 2003, Jantner proti Slovensku, č. 39050/97, bod 32), které konstatovaly, že stěžovatelky jednaly ve zlé víře.

227. Soud konstatuje, že není jeho úlohou určovat, jaké důsledky má mít prohlášení smlouvy na veřejnou zakázku a/nebo souvisejících smluv za neplatné. Připomíná, že vzhledem ke své bezprostřední znalosti společnosti a jejích potřeb jsou vnitrostátní orgány zásadně lépe způsobilé než mezinárodní soudce posoudit, co je ze sociálních nebo hospodářských důvodů ve veřejném zájmu (viz, mimo jiné, rozsudek velkého senátu ze dne 25. 3. 2014, Vistiņš a Perepjolkins proti Lotyšsku, č. 71243/01, bod 98; a, v kontextu veřejných zakázek, Kurban proti Turecku, cit. výše, bod 80). Úkolem Soudu je posoudit, zda rozhodnutí přijatá vnitrostátními soudy při snaze napravit pochybení v zadávacím řízení uvalila na stěžovatelky individuální a nepřiměřenou zátěž.

228. Krajský soud ve Vilniusu i odvolací soud uznaly, že za okolností projednávané věci nebylo možné přistoupit k naturální restituci a obnovit stav, který existoval před napadenými transakcemi, neboť smlouva na veřejnou zakázku byla zcela splněna a stát již použil většinu testů, které na jejím základě získal ... Soud nemá důvod tento závěr zpochybňovat.

229. Krajský soud ve Vilniusu měl za to, že okolnosti případu odůvodňovaly zachování smlouvy na veřejnou zakázku a uložení pokuty NVSPL za to, že neprovedla zadávací řízení v souladu se zákonem ... Odvolací soud však zaujal odlišný přístup: konstatoval, že ponechání dotčených smluv by bylo v rozporu s veřejným zájmem, a nařídil stěžovatelkám vrátit státu částku, kterou podle jeho názoru stát za testy přeplatil ... Stěžovatelky namítaly, že v důsledku tohoto rozhodnutí nenesla NVSPL žádné následky svého porušení právních předpisů o veřejných zakázkách a že břemeno těchto následků bylo přeneseno výhradně na stěžovatelky ...

230. Soud nicméně připomíná, že v projednávané věci příslušný vnitrostátní soud shledal, že stěžovatelky jednaly ve zlé víře (viz body 220–226 výše) a snažily se využít mimořádné situace v oblasti veřejného zdraví k dosažení nepřiměřeného zisku ... Soud již dříve uznal, že dobrá víra smluvních stran je relevantním kritériem při určování případné náhrady po zrušení dotčené smlouvy (viz, *mutatis mutandis*, rozsudek ze dne 18. 4. 2023, Demiray proti Turecku, č. 61380/15, body 61 a

62). Není sporu o tom, že orgány veřejné moci nejednaly v souladu se svými správními povinnostmi podle právních předpisů o veřejných zakázkách (viz bod 216 výše). Za okolností projednávané věci však Soud nemůže přijmout názor, že tato skutečnost by mohla odůvodnit zproštění stěžovatelek odpovědnosti za porušení povinností jim uložených použitelným občanským právem, a že by tak měly právo ponechat si nepřiměřený zisk dosažený na úkor veřejných prostředků.

231. V této souvislosti Soud konstatuje, že kontext projednávané věci je charakterizován souběhem správního řízení o výběru dodavatele na jedné straně a smluvního vztahu mezi vybraným dodavatelem a zadavatelem na straně druhé. Zadávací řízení, za které odpovídají příslušné orgány veřejné moci, spočívá v hledání potenciálních dodavatelů a výběru optimálního dodavatele při současném zajištění transparentního a soutěžního přístupu k procesu zadávání. Zároveň je však třeba vzít v úvahu skutečnost, že dodavatelé ucházející se o veřejné zakázky jsou hospodářské subjekty aktivně sledující své vlastní obchodní zájmy. Smluvní vztahy mezi dodavateli a zadavateli v oblasti veřejného zadávání proto nelze ztotožňovat se situacemi, kdy orgány veřejné moci vykonávají správní pravomoci svěřené jim vůči osobám či subjektům v podřízeném postavení (viz, *mutatis mutandis*, rozhodnutí o přijatelnosti ze dne 12. 12. 2017, Klimat Inkom V & Co OOD a ostatní proti Bulharsku, č. 61324/09, bod 51).

232. Soud bere náležitě v úvahu argument stěžovatelek, že NVSPL, která byla odpovědná za zajištění souladu se zákonem, ale této povinnosti nedostála, nemusela nést následky svého pochybení, jelikož pokuta jí uložená Krajským soudem ve Vilniusu byla následně odvolacím soudem zrušena ... V této souvislosti považuje Soud za důležité zdůraznit, že dotčené zadávací řízení probíhalo během pandemie COVID-19, kdy vnitrostátní orgány musely najít rychlá a účelná řešení krize v oblasti veřejného zdraví ..., a je si vědom, že nutnost jednat s mimořádnou rychlostí zvyšovala pravděpodobnost pochybení ... V každém případě, s ohledem na výše uvedené závěry týkající se jednání stěžovatelek nemůže Soud dospět k závěru, že samotná absence finančních důsledků pro NVSPL postačuje k tomu, aby byl zásah do majetkových práv stěžovatelek nepřiměřený.

233. Ve světle výše uvedeného Soud konstatuje, že vnitrostátní orgány nepřekročily široký prostor pro uvážení, který jim v tomto kontextu náleží.

234. Nedošlo tedy k porušení čl. 1 protokolu č. 1 k Úmluvě.

VÝROK

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

(...)

3. *rozhoduje*, že nedošlo k porušení čl. 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě ve vztahu k oběma stěžovatelkám.

(...)

(Zpracoval: Mgr. Patrik Provazník, Ph.D.)